

વિષય : સામાજિક વિજ્ઞાન

ધોરણ : 10

સમય : 75 મિનિટ

પ્રશ્નપત્ર - 3

કુલ ગુણ : 50

PART-A

- નીચે આપેલા 1 થી 50 હેતુલક્ષી પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
- પ્રશ્નોની સાથે આપેલા વિકલ્પોમાંથી યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી OMR પદ્ધતિથી જવાબ આપવાના રહેશે.
- (1) ભારતના સૌથી પ્રાચીન નિવાસીઓ કોણ હતા ?
(A) ઓસ્ટ્રેલોઈડ (B) નેગ્રીટો (C) ડિનારીક (D) કિરાત
 - (2) માનવસમાજ અને પ્રાણીસમાજ વચ્ચે જો કોઈ પાયાનો તફાવત હોય તો તે
(A) વર્તનનો છે. (B) સામાજિકતાનો છે. (C) સંસ્કૃતિ છે. (D) આમાંથી એક પણ નહીં.
 - (3) ભારતનું કયું શહેર કાળા રંગની મીનાકારી માટે આજે પણ જગતભરમાં જાણીતું છે ?
(A) હૈદરાબાદ (B) જયપુર (C) અમદાવાદ (D) વારાણસી
 - (4) કયો ગ્રંથ સંગીતની ગંગોત્રી કહેવાય છે ?
(A) સંગીત મકરંદ (B) સંગીત પારિજાત (C) સામવેદ (D) વિક્રમચરિત
 - (5) મૌર્યકાળના સ્થાપત્યની સૌથી મોટી ઉપલબ્ધિ કઈ છે ?
(A) સોમનાથ (B) પેગોડા (C) મહાબલિપુરમ (D) સાંચીનો સ્તૂપ
 - (6) કોણાર્કનું સૂર્યમંદિર કયા રાજ્યમાં આવેલું છે ?
(A) ઓરિસ્સા (B) તમિલનાડુ (C) ગુજરાત (D) મધ્યપ્રદેશ
 - (7) 'ઢાઈ દિન કા ઝોંપડા' એ શું છે ?
(A) મંદિર (B) મસ્જિદ (C) મહેલ (D) દેવળ
 - (8) ભારતીય સાહિત્યનું પ્રાચીનતમ પુસ્તક કયું છે ?
(A) ઉપનિષદ (B) અથર્વવેદ (C) વેદાંગ (D) ઋગ્વેદ
 - (9) ગણિતશાસ્ત્રના પિતા કોને કહેવામાં આવે છે ?
(A) આર્યભટ્ટ (B) બ્રહ્મગુપ્ત (C) ચરક (D) ભાસ્કરાચાર્ય,
 - (10) પ્રાચીન ભારતનો સર્વપ્રથમ ઐતિહાસિક ગ્રંથ છે.
(A) પૃથ્વીરાજ રાસો (B) રાજતરંગીણી (C) હર્ષચરિત (D) કલ્પસુત્ર
 - (11) ફતેહપુર સિકરી નામનું શહેર વસાવનાર બાદશાહ કોણ હતો ?
(A) બાબર (B) અકબર (C) શાહજહાં (D) હુમાયુ
 - (12) નીચેના વિધાનોમાંથી કયું વિધાન ખરું નથી ?
(A) તરણેતરનો મેળો - ગુજરાત (B) અસમનો મુખ્ય તહેવાર - બિહુ
(C) પુષ્કરનો મેળો - રાજસ્થાન (D) તમિલનાડુનો મુખ્ય તહેવાર - વૈશાખી
 - (13) અજંતા-ઈલોરાની ગુફાઓ કયા રાજ્યમાં આવેલી છે ?
(A) મહારાષ્ટ્ર (B) મધ્યપ્રદેશ (C) ગુજરાત (D) કર્ણાટક
 - (14) આપણા દેશમાં આવેલા જ્યોતિર્લિંગની સંખ્યા કેટલી છે ?
(A) 15 (B) 11 (C) 13 (D) 12
 - (15) લાલ કિલ્લો ક્યાં આવેલો છે ?
(A) મુંબઈ (B) દિલ્લી (C) ચેન્નાઈ (D) કાનપુર
 - (16) 'મુંબઈ પ્રાકૃતિક ઇતિહાસ સમિતિ' ની સ્થાપના કઈ સાલમાં થઈ હતી ?
(A) ઈ.સ. 1857 (B) ઈ.સ. 1863 (C) ઈ.સ. 1873 (D) ઈ.સ. 1883
 - (17) શ્રી હેમચંદ્રાચાર્ય લાઈબ્રેરી ક્યાં આવેલી છે ?
(A) પાટણ (B) અમદાવાદ (C) મહેસાણા (D) રાજકોટ

- (18) ભોપાલ ખાતે કયું સંગ્રહાલય આવેલું છે ?
 (A) ભારતીય સંગ્રહાલય (B) રાષ્ટ્રીય માનવ સંગ્રહાલય
 (C) રાષ્ટ્રીય સંગ્રહાલય (D) પ્રિન્સ ઓફ વેલ્સ સંગ્રહાલય
- (19) કયા સંસાધનો રાષ્ટ્રીય અર્થતંત્રની કરોડરજજુ છે ?
 (A) માનવ નિર્મિત સંસાધનો (B) કુત્રિમ સંસાધનો (C) કુદરતી સંસાધનો (D) એક પણ નહીં
- (20) નવા કંપની જમીનો કયા નામથી ઓળખાય છે ?
 (A) બાંગર (B) રેગુર (C) ખદર (D) રેતાળ
- (21) આપણા દેશમાં કઈ ઋતુનું વિશેષ મહત્વ છે ?
 (A) વર્ષાઋતુ (B) ઉનાળો
 (C) શિયાળો (D) પાછા ફરતા પવનોની ઋતુ
- (22) નીચેનામાંથી એક જોડકું સાચું નથી તે શોધીને જવાબ આપો.
 (A) અસમ - કાઝીરંગા (B) પશ્ચિમ બંગાળ - સુંદરવન
 (C) કેરલ - ગીર (D) ઉત્તરાંચલ - કોર્બેટ
- (23) કઈ સંસ્થાએ પ્રાણીઓના સંદર્ભે રેડલિસ્ટ બહાર પાડ્યું છે ?
 (A) I.U.C.N. (B) N.D.D.B. (C) F.A.O. (D) W.H.O.
- (24) ગુજરાતનો કયો પ્રદેશ ઘઉંના ઉત્પાદન માટે જાણીતો છે ?
 (A) કાનમ (B) સૌરાષ્ટ્ર (C) ભાલ (D) ચરોતર
- (25) પૃષ્ઠીય જળનો મુખ્ય સ્ત્રોત કયો છે ?
 (A) સરોવરો (B) ઝરણાઓ (C) મહાસાગરો (D) નદીઓ
- (26) લોખંડ ગાળવાની પ્રથમ ભઠ્ઠી ક્યાં શરૂ કરવામાં આવી હતી ?
 (A) સુંદરગઢ (B) જમશેદપુર (C) મયુરભંજ (D) સુલતાન ગંજ
- (27) નીચેનામાંથી એક વિધાન સાચું નથી. તે શોધીને જવાબ લખો.
 (A) મેંગેનીઝનો મુખ્ય ઉપયોગ પોલાદ બનાવવામાં થાય છે. (B) તાંબુ નરમ હોવાથી તેને ટીપી શકાય છે.
 (C) બોક્સાઈટમાંથી એલ્યુમિનિયમ મેળવવામાં આવે છે. (D) અબરખ વિદ્યુતનું સુવાહક છે.
- (28) રેતી, પાણી તથા યુનાનું મિશ્રણ એટલે.....
 (A) મોર્ટાર (B) ગેલેના (C) ચિરોડી (D) પોલાદ
- (29) સૌથી ઊંચી કક્ષાનો કોલસો કયો છે ?
 (A) એન્થ્રેસાઈટ (B) લિગ્નાઈટ (C) બિચ્યુમિનસ (D) પીટનો કોલસો
- (30) ગુજરાતમાં પહેલું તેલક્ષેત્ર ક્યાં શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું ?
 (A) દિગ્બોઈ (B) અલિયાબેટ (C) લૂણેજ (D) બરૌની
- (31) ભારતનું સૌથી મોટું વિન્ડફાર્મ ક્યાં આવેલું છે ?
 (A) તૂનિકોરીન (B) ચેન્નાઈ (C) હૈદરાબાદ (D) ગુચ્છ
- (32) નીચેનામાંથી કયું તેલક્ષેત્ર સમુદ્રમાં આવેલું છે ?
 (A) અંકલેશ્વર (B) અલિયાબેટ (C) ગાંધાર (D) નહારાપોંગ
- (33) સુતરાઉ કાપડ ઉદ્યોગ પછી ભારતનો બીજા ક્રમે આવતો મહત્વનો ઉદ્યોગ કયો છે ?
 (A) ઊની કાપડ (B) શણ ઉદ્યોગ (C) કુત્રિમ કાપડ ઉદ્યોગ (D) ખાંડ ઉદ્યોગ
- (34) ભારતીય ઈલેક્ટ્રોનિક ઉદ્યોગની રાજધાની કઈ છે ?
 (A) બેંગ્લોર (B) હૈદરાબાદ (C) ચેન્નાઈ (D) મુંબઈ
- (35) સિંદરી કયા ઉદ્યોગ માટે જાણીતું છે ?
 (A) કાપડ ઉદ્યોગ (B) લોખંડ ઉદ્યોગ (C) ખાતર ઉદ્યોગ (D) સિમેન્ટ ઉદ્યોગ
- (36) આર્થિક વૃદ્ધિનો ખ્યાલ કેવો હોય છે ?
 (A) વિસ્તૃત (B) આંશિક (C) મર્યાદિત (D) એક પણ નહીં
- (37) ઉત્પાદન કાર્યમાં ઉપયોગી નિવડતા માનવ સર્જિત સાધનો એટલે.....
 (A) જમીન (B) શ્રમ (C) નિયોજક (D) મૂડી
- (38) ખેતી તથા તેની પુરક પ્રવૃત્તિઓ કયા ક્ષેત્રની પ્રવૃત્તિઓ ગણાય છે ?
 (A) પ્રાથમિક (B) માધ્યમિક (C) સેવાક્ષેત્ર (D) ઔદ્યોગિક

- (39) નીચેનામાંથી કયો દેશ અર્થતંત્ર ધરાવતો નથી ?
 (A) ભારત (B) રશિયા (C) ઈંગ્લેન્ડ (D) ફ્રાંસ
- (40) વૈશ્વિકીકરણની નીતિ કયા વ્યાપાર સાથે સંકળાયેલી છે ?
 (A) વિદેશ (B) સ્થાનિક (C) પ્રાદેશિક (D) આંતરિક
- (41) ઈન્ડિયન સ્ટાન્ડર્ડ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ હવે કયા નામે ઓળખાય છે ?
 (A) ISO (B) FAO (C) BIS (D) WHO
- (42) સરકારી ભાવસપાટીને અંકુશિત રાખવા માટે ધારો અમલમાં મુક્યો છે.
 (A) આવશ્યક સેવા ધારો (B) આવશ્યક ચીજવસ્તુ ધારો
 (C) ગ્રાહક સુરક્ષા ધારો (D) ભાવ અંકુશ ધારો
- (43) ગુજરાતમાં કન્યા કેળવણીના ઉત્તેજન માટે યોજના અમલમાં છે ?
 (A) મહિલા બોન્ડ (B) સરસ્વતી બોન્ડ (C) નર્મદા બોન્ડ (D) વિદ્યાલક્ષી બોન્ડ
- (44) યુનાઈટેડ નેશન્સે 1975 ના વર્ષને કયા વર્ષ તરીકે જાહેર કર્યું હતું ?
 (A) મહિલા વર્ષ (B) પર્યાવરણ વર્ષ (C) સાક્ષરતા વર્ષ (D) જાગરણ વર્ષ
- (45) ઉચ્ચ માનવ વિકાસ ધરાવતા દેશમાં કયો દેશ પ્રથમ ક્રમે છે ?
 (A) અમેરિકા (B) રશિયા (C) નોર્વે (D) ફ્રાંસ
- (46) નીચેનામાંથી કઈ સમસ્યા વૈશ્વિક છે ?
 (A) ફ્રાંસીવાદ (B) જ્ઞાતિવાદ (C) નાઝીવાદ (D) આતંકવાદ
- (47) ભારતની સામાજિક સંરચના શેના પર આધારિત છે ?
 (A) જ્ઞાતિવાદ (B) સાંપ્રદાયિકતા (C) ધર્મ (D) ભાષાવાદ
- (48) અનુસૂચિ 341 અને 342 માં જાતિની યાદી કોણ નક્કી કરે છે ?
 (A) રાજ્યપાલ (B) રાષ્ટ્રપતિ (C) વડાપ્રધાન (D) મુખ્યપ્રધાન
- (49) કેન્દ્રીય લાંચ-રુચિત બ્યુરોની સ્થાપના ક્યારે થઈ છે ?
 (A) 1954 (B) 1964 (C) 1974 (D) 1984
- (50) ભારતના બંધારણમાં કેટલા મૂળભૂત અધિકારો આપવામાં આવ્યા છે ?
 (A) 6 (B) 8 (C) 4 (D) 10

સમય : 2 કલાક

PART-B

કુલ ગુણ : 50

- આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ ચાર પેટા વિભાગો છે.
- બધા જ પ્રશ્નો ફરજિયાત છે.
- સૂચના પ્રમાણે આકૃતિનો સ્વચ્છ, સ્પષ્ટ અને પ્રમાણસર દોરવી.
- જમણી બાજુના અંક પ્રશ્નના ગુણ દર્શાવે છે.

SECTION-A

■ નીચે આપેલા પ્રશ્ન ક્રમાંક 1 થી 5 ના ગુણ સરખા છે. દરેકના 2 ગુણ છે. માગ્યા મુજબ ઉત્તર આપો. (10)

- પ્રાકૃતિક અને સાંસ્કૃતિક વારસામાં કઈ કઈ બાબતોનો સમાવેશ થાય છે ?
- ગાંધાર શૈલી એટલે શું ? તેના બે પ્રસિદ્ધ સ્તૂપોના નામ આપો.
- વારસાના આર્થિક લાભ કયા છે ? અથવા
- પ્રાકૃતિક વારસાના જનન માટે શું કરવામાં આવ્યું છે ?
- જંગલ વિનાશની અસરો જણાવો.
- ભારતની કૃષિ પેદાશોમાં વિવિધતા જોવાં મળે છે. કારણ આપો.

SECTION-B

■ નીચે આપેલા પ્રશ્ન ક્રમાંક 6 થી 10 ના ગુણ સરખા છે. દરેકના બે ગુણ છે. માગ્યા મુજબ ઉત્તર આપો. (10)

- વૃષ્ટિ જળ સંચયન કેવી રીતે કરી શકાય ? અથવા
- ભવિષ્યમાં પીવાના પાણીની સમસ્યા ઘણી વિકટ બનશે. એવું શા પરથી કહી શકાય ?
- ભારતના ઉની કાપડ ઉદ્યોગ વિશે ટૂંકમાં માહિતી આપો.
- ઉદ્યોગોનું વર્ગીકરણ શાને આધારે કરી શકાય છે ?
- માનવ વિકાસના માપદંડો કયા છે ?
- આતંકવાદ એટલે શું ?

SECTION-C

- નીચે આપેલા પ્રશ્ન ક્રમાંક 11 થી 15ના ગુણ સરખા છે. દરેકના ત્રણ ગુણ છે. માગ્યા મુજબ ઉંમર લખો. (15)
11. "સંગીત રત્નાકર" વિશે ટૂંકમાં પરિચય આપો.
 12. વેદો કેટલા છે? કયા કયા? તેમાં સૌથી પ્રાચીન વેદ કયો છે? અથવા
 12. ગુજરાતી ગદ્ય-પદ્ય સાહિત્ય વિશે ટૂંકી નોંધ લખો.
 13. કૃષિ ક્ષેત્રે આવેલા સંસ્થાનગત સુધારા જણાવો.
 14. ભારતમાં ઉદારીકરણની નિતીના લાભ જણાવો.
 15. ભાવ વધારાને રોકવા માટે સરકારે લીધેલા પગલાં વિશે માહિતી આપો. અથવા
 15. ભાવ વૃદ્ધિનું માપન શી રીતે કરાય છે?

SECTION-D

- નીચે આપેલા પ્રશ્ન ક્રમાંક 16 થી 18ના ગુણ સરખા છે. દરેકના પાંચ ગુણ છે. માગ્યા મુજબ ઉત્તર લખો. (15)
16. પ્રાચીન ભારતનો વૈજ્ઞાનિક ક્ષેત્રે વારસો જણાવો.
 17. ગરીબી ઉદ્ભવ માટેના જવાબદાર કારણો જણાવો. અથવા
 17. ગ્રાહકની મુખ્ય ફરજો જણાવો.
 18. તમને આપેલા ભારતના રેખાંકિત નકશામાં નીચેની વિગતો યોગ્ય સંજ્ઞા વડે યોગ્ય સ્થાને દર્શાવો.
 1. નર્મદા નદી
 2. દચિગામ અભીયારણ્ય
 3. શણ પકવતો એક પ્રદેશ
 4. સુતરાઉ કાપડ ઉદ્યોગનું એક કેન્દ્ર
 5. દિલ્લીથી કોલકત્તા જતો રેલમાર્ગ — બે અટક સ્થાન સાથે.

